

Andrej
Žmegač

Još nije dopolavoro

Upravna zgrada šećerane u Rijeci

Postav Muzeja grada Rijeke

Otvorenje 14. studenoga 2020.

AUTOR POSTAVA: Ervin Dubrović

LIKOVNO RJEŠENJE POSTAVA: Nikolina Jelavić Mitrović

↑ 1. kat, „Riječka kronologija“

Zgrada je brendirana novim nazivom Palača šećera, što je vrlo poetično ime. Donedavno je bio uobičajen pomalo nezgrapnan no ne i netočan naziv Palača šećerane, jer je riječ o upravnoj zgradi tvornice šećera, podignutoj sredinom 18. stoljeća. Njezina obilježja doista su takva da može biti govora o palači; uostalom, i povijesno je zabilježen taj naziv,

a putopisci su zgradu isticali tako što su je uspoređivali s palačama u velikim stranim gradovima. No identifikaciju s palačom relativizira jaka utilitarna tj. poslovna komponenta, jer osim što je služila upravi, bila je i stanom direktora kompanije, a – kao posljednje, ne i najmanje važno – sadržavala je i skladište. Upravo stoga je riječ o vrlo zanimljivom ostvarenju jer su te funkcije

←
1. kat
↓

↑ 2. kat

objedinjene i smještene u neočekivano rasokošno opremljene prostore. Arhitektonski je koncept također neočekivano ambiciozan, a zgrada se prostire na velikoj korisnoj površini. Takva obilježja dala su povoda i dojmju o „gotovo katedralnoj dimenziji“ (F. Meder) određenih njezinih prostornih rješenja.

Palača je svojim impozantnim pročeljem izvorno stajala uz obalu mora, no poslije je nasipavanjem obale radi željezničke/lučke infrastrukture izgubila tu vezu. Danas pred njezinim pročeljem prolazi glavna i vrlo prometna cesta, te u prilaženju ona više ne odaje nekadašnji dojam, kao što niti ne signalizira današnju novu reprezentativnu funkciju. Muzej grada uobičajeno se očekuje u povijesnoj jezgri, a šećerana je pomalo *off*, no njezina atraktivna upravna zgrada dobar je prostor za smještaj takvog muzeja.

Palača nad prizemljem ima još četiri etaže, a njihova obnova nije još završena.

Treba spomenuti i to da su u zahvatima na zgradi nažalost neki zidni oslici otučeni, a drugi su pak prebojani. Također je marmorizacija u stubištu obnovljena neuspješno. Nisu dovršeni radovi niti u reprezentativnom prvom i drugom katu, koje zaprema novi postav muzeja. Tu ima nerestauriranih zidnih oslika, a još se radi i u tzv. Dvorani veduta, koju krase iznimne zidne slike s prizorima monumentalne arhitekture. U središtu drugoga kata nalazi se impozantna dvorana s lusterima i klasicističkim reljefima, i zapravo je iznenađujuće kako su se zidne slike i oprema (s kraja 18. stoljeća) uspjeli sačuvati, unatoč nekoliko industrijskih uprava, pa čak i vojne uprave, koje su prodefilirale zgradom.

Postav muzeja posve sažeto predstavlja starija razdoblja Rijeke (od prapovijesti do 17. stoljeća), a onda se široko razvija u posljednja tri stoljeća. Jer ponajvažnija godina riječke povijesti je 1719., kada je austrijski car proglašava slobodnom lukom,

↑ 2. kat, središnja dvorana

s namjerom razvitka pomorske trgovine i, uopće, južne orijentacije habsburške države. Gospodarski uzlet ipak se nije odvijao željenim tempom, a tu je zgodno navesti slabo poznat podatak da je 1728. Rijekom i Primorjem proputovao – inkognito – zapovjednik mletačke vojske feldmaršal Schulenburg, motreći ondje austrijske ekonomske aktivnosti. No nije bio impresioniran onime što je vidio, premda zapaža da te zemlje obiluju drvom i željezom, bitnim pretpostavkama za izgradnju flote i industrije. Kad je već riječ o Veneciji, Rijječani su mogli, kako je navedeno u postavu, mletački posjed vidjeti sa svojih prozora (Krk). Utjecaji Venecije osjetili su se u umjetnosti i unutarnjoj opremi sve do 20. stoljeća.

Unatoč početnih teškoća, riječka se industrija s vremenom razvila, a izložbeni postav fokusira se na tri glavne grane: šećer, papir i čelik. Nakon svijetle sobe s temom industrije papira slijedi „crna“

soba što prezentira rafineriju nafte, ali i torpedo, taj riječki prinos svjetskoj tehnologiji. Tu je postavljena golema željezna vitrina perforirana „pogotcima torpeda“. Mnoštvo muzealija – od kojih nezanemarliv broj potječe iz Pomorskog i povijesnog muzeja – omogućilo je atraktivne postave i u idućim sobama, a iskusna dizajnerica omogućila je interaktivnost u smislu da posjetitelj odabire dodatne informacije izvlačeći ladice, okrećući prizme, aktivirajući tastere, nalik rješenjima iz muzeja Alke u Sinju. Neke pojedinosti postava međutim u tehničkom su pogledu nedorađene ili nedovršene. Također, niti ovaj muzej ne izmiče sindromu mnogih naših postava, da su tekstovi ponekad preopširni, a slova presitna ili otisnuta tamna na tamnom, ukratko teško čitljiva (kao u sobi o kazalištu). Napokon, južne prozore valjalo bi opremiti zaslonima jer izravno sunce ometa razgledavanje izložbe.

Posebnu ulogu ima izdvojena soba što stoji zapravo izvan gabarita zgrade, jer je nekoć tu bio prolaz u susjednu zgradu. To je odlično koncipirano i dobrodošlo mjesto za odmor, gdje već zasigurno umoran posjetitelj može sjesti u naslonjač i poslužiti se priručnom izložbom izdanja Muzeja. I napokon, posljednju (ili prvu) sobu etaže („Riječka kronologija“) lako je previdjeti zbog njezina položaja i komunikacijskih veza. No tu je od pomoći dobro pripremljen deplijan s rasporedom postava po sobama i katovima.

Za razliku od katkad prekrcanog postava u prvom katu, drugi kat pruža suprotan, prozračan dojam. Ovdje je u glavnoj ulozi sama zgrada, svojim visokim i reprezentativnim prostorima i zidnim dekoracijama. Postav govori o povijesnom korištenju

zgrade, pa je dakako prikazana proizvodnja šećera, ali i riječka tvornica duhanskih proizvoda, te strojevi što su izlazili iz „Rikarda Benčića“, što nije najmanje zanimljiv dio izložbe. Uopće, nakon što se rezimira riječka industrijska povijest, od papira i šećera do torpeda i „Benčića“, pogled na današnje stanje može ostaviti samo turoban dojam.

Riječka godina 2020. iz više se razloga nije odvijala pod sretnom zvijezdom. Muzej je trebao biti otvoren u travnju, ali ni višemjesečna odgoda nije dostajala da bude posve pripremljen za otvorenje. Što sljedeće treba učiniti? Ukloniti sitne tehničke nedostatke u postavu te dovršiti obnovu zgrade. No već sada treba preporučiti razgled ovog dobro koncipiranog i oblikovanog postava, jednog od najopsežnijih muzejskih postava u Hrvatskoj. x